

Цанро Г. Ю.,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ГЕНДЕРНА ДЕТЕРМІНОВАНІСТЬ ПЕЙОРАТИВНОГО ВОКАБУЛЯРУ

Особливості вживання пейоративного вокабуляру розглядається на матеріалі англomовного інтерв'ю. Визначається залежність вживання пейоративної лексики від статі мовця, а також ситуативності спілкування.

Ключові слова: гендер, пейоративний вокабуляр, ситуативність спілкування

Gender specification of the realization of pejorative vocabulary is being researched on the material of English interviewers. It is proved to be determined by the gender of speakers, and by the situational peculiarities of communication.

Key words: gender, pejorative vocabulary, situational peculiarities of communication.

Історія сучасних гендерних досліджень характеризується рядом лінгвістичних досліджень, спрямованих на виявлення присутніх у мовах розбіжностей у вживанні лексичних форм представниками різних статей.

Тенденція пейоризації лексичних одиниць, що позначають жінок, відбувається такими шляхами [3, с. 80]:

1. Зниження значення нейтральних слів і водночасне відхилення у напрямку семантичного поля “жіноча категорія”. До першого типу можна віднести такі слова, як *nag, filly, squeeze, crone, hen, roach, crow, cow, crumpet*. Більшість з цих слів належать до семантичного класу “тварини”; тобто якості (причому акцентуються негативні якості), які притаманні або приписуються тваринам, переносяться саме на представницю жіночої статі.

2. Пейоризація слів, що раніше позначали чоловіків, а на сучасному етапі характеризують жінок (*brothel, harlot, hoyden, shrew*).

3. Пейоризація лексем, що позначали як чоловіків, так і жінок, але зараз відносяться лише до жінок (*wanton, adulterer, bimbo, tramp*).

При аналогічному аналізі лексем, що стосуються чоловіків, можна прийти до загальноприйнятого стереотипу, що при оцінці чоловіків на перше місце висуваються його розумові та ділові характеристики, а щодо жінок – їх зовнішність та сексуальність. Більшість некоректних термінів, особливо ті, що розглядають жінок як сексуальний об'єкт, відображають жіночий статус як певна “сексуальна власність”. Як вже зазначалось вище, жіночі лексичні одиниці, що описують жіночу сексуальність, мають пейоративний характер: *of easy virtue, fallen, whorish, on the*

streets, unchaste, wanton, в той час, як подібний ряд чоловічих термінів мають імлікацію толерантності типу “хлопці завжди залишаються хлопцями”: *rake, skirt-chaser, old goat, gay dog, gay deceiver, Don Juan* [6, с. 91]. Сексуальна активність та досвідченність жінок не схвалюється суспільством [2, с. 138]. Вокабулярний запас мови постійно поповнюється новими пейоративними лексичними одиницями, що характеризують жінок: *titter, smasher, punch-board, easy-rider* [4, с. 304].

Відповідно до існуючих гендерних стереотипів, відображенням яких можуть бути також і принизливі лексичні одиниці (*derogatory terms*), чоловіки, прагнучи зберегти статус гідності в очах інших чоловіків, здебільшого сприймаються як особи, компетентні у будь-якій ситуації. Водночас, жінки здебільшого оцінюються лексичними одиницями, що характеризують їх як привабливих, вірних чоловікам, як слухняних, розумних, здатних підтримати чоловіків. Лексичні одиниці, що принижують розумові здібності, вживаються по відношенню до двох статей, але різняться за коннотацією. Лексичні одиниці, що описують референтів-чоловіків, вказують на наявність чогось зайвого в їх головах (*shift-for-brains, farthead, butthead*). З іншого боку, лексичні одиниці, вжиті по відношенню до жінок, натякають на “порожнечу” (*airhead, fluff, bubblebrain*). Отже, легковажність є більш типовою ознакою жіночого гендерного стереотипу, порівняно із чоловічим. Водночас, для чоловіків, від яких чекають досягнення певного соціального успіху, більш вагомим, ніж для жінок, недоліком є бути недостатньо розумним або освіченим [7, с. 404]. Самовпевненість чоловіків, що виражається й у мові, “закріплюється в чоловічій психології завдяки очікуванням соціуму: чоловіча поведінка, сповнена сумнівів і вагань, безжалісно висміюється” [1, с. 92]:

– *mama’s boy, mollycoddle, milksop, muff, twit, softy, creampuff, pantywaist, weenie, Miss Nancy* (характеризують ніжних, спокійний та чутливих хлопців);

– *turkey, jerk, nerd, clod, klutz, schmuck, dummy, goon, dork, dweep, jackass, meathead, geek, zero, reject, goofball, drip* (характеризують хлопців, що підпадають під вплив дівчини);

– *chicken, chickenshit, yellow-bellied, lily-livered, weak-kneed, spineless, fraidy cat, butterfly, yellish* (характеризують недостатньо хоробрих хлопців або чоловіків);

– *loser, deadbeat, bum, freeloader, leech, parasite, goldbrick, sponge, mooch, ne’er-do-well, good-for-nothing* (характеризують чоловіків, які не можуть матеріально утримувати жінку та дітей);

– *queer, pansy, fag, faggot, queen, queeny, pervert, bugger, deviant, fairy, tinkerbell, puss, priss, flamer, feller, sweet, precious, fruit, sodomite* (характеризують чоловіків, мужня поведінка яких ставиться під сумнів або які мають “альтернативну сексуальну орієнтацію”) [5, с. 400-401].

She wrote that the male half of France was a 'nation of idiots and liars, a nation conquered and saved by its allies'. This, she said, had turned French men into "shrimp dicks", "little cocks" and "mummy's boy" (CNN LARRY KING LIVE Interview with Wrighty; September 5, 2004).

До сфери нестандартних слів відносять також сленг, вживання якого знижує стиль офіційного усного чи писемного мовлення та надає фамільярності, і зазвичай замінюється на евфемізми певною категорією мовців, наприклад, тими, що мають більш високий соціальний статус. Водночас сленг визначають як груповий соціальний феномен, який в середині певної групи перевищує соціальний статус, набуваючи прихованої престижності. Більш високий рівень вживання сленгу чоловіками, що підкреслюється у багатьох працях лінгвістів [8, с. 353], пояснюють тим фактом, що чоловіки у західних суспільствах займають більш високий соціальний статус і почуваються більш впевнено порівняно із жінками. Дослідження останніх років встановили впевнене зростання частоти вживання сленгу та нецензурних слів і виразів жінками, особливо молодшого віку, оскільки фактором, що сприяє вживанню “брудних” слів на сучасному етапі, виступає не стать мовця, а його чи її вік [8, с. 354]: молоді жінки набувають більшої “свободи” щодо вживання неввічливих термінів. Очевидно, що це не є наслідком економічних змін, а зміною у відношенні до використання стилістично зниженої лексики.

KING: OK. What do you think of Ellen coming on of –

BANKS: American – American Idol? Oh my gosh, I –

KING: Good choice?

BANKS: – am going to watch her, actually. I – I cannot wait to see what she's going to say. And I – she's like – she's not a singer. She doesn't know about singing, but she – you know, she can dance. And I think she's going to entertain the hell out of everybody. I really do. I really do (CNN LARRY KING LIVE Interview with Tyra Banks; September 22, 2009).

Мова є важливою частиною соціальної солідарності; вчені наголошують на важливості мови як фактора соціальної групової ідентичності. Більш висока рекурентність вживання жінками сленгу частково пояснюється тим, що для деяких груп жінок більш важлива підтримка класово-групової ідентичності, аніж “коректна жіноча поведінка”. Зауважимо, що існують певні ситуаційні обмеження використання “брудних” слів: діти уникають їх вживання у присутності дорослих, так само, як і дорослі уникають цього у присутності дітей.

Отже, якщо для більшості жінок прийнято уникати зниженої лексики, то для чоловічого мовлення характерна грубувате забарвлення, використання зниженої лексики (*damn, hell, devil, etc.*) незалежно від виховання та освіти [6, с. 101]. Однак, дослідження останніх років виявляють той факт, що для деяких чоловіків соціальний статус та освіта дають по-

чуття впевненості, що проявляється мовно у відсутності потреби вживати знижену лексику.

SEACREST: I definitely look up to the elderly. Kevin is my heaven, huh? Simon is my hell.

KING: And the man who said that is with us on the phone. Ryan Seacrest, the host of “American Idol.”

S. COWELL: Of course.

UNIDENTIFIED MALE: Am I hallucinating here? Just what in the hell do you think you’re doing?

PENN: Learning about Cuba and having some food.

UNIDENTIFIED MALE: Mr. Spicoli, you’re on dangerous ground here. You’re causing a major disturbance on my time.

PENN: I’ve been thinking about this, Mr. Hand (ph). If I’m here and you’re here, doesn’t that make it our time? And certainly there’s nothing wrong with a little feast on our time.

UNIDENTIFIED MALE: You’re absolutely right, Mr. Spicoli. It is our time. Yours, mine, and everyone else’s in this room (CNN LARRY KING LIVE Interview With Sean Penn, September 14, 2006).

ROONEY: Well, maybe Schieffer, you know, he’s embarrassing the hell out of CBS.

KING: He’s doing good.

ROONEY: The ratings keep going up. And they keep talking about replacing him for somebody. I mean, you know, they’re talking about giving Katie Couric \$20 million. I say take that \$20 million you could buy 40 reporters, 40 new reporters. You could give them each \$250,000.

I mean, there are hundreds of reporters who would jump at getting \$250,000. So take that \$20 million don’t give to it Katie. Give it to a bunch of reporters and make CBS news the best news report in the world.

KING: Have them everywhere.

ROONEY: Have them everywhere. Open up the bureaus we used to have in Buenos Aires and Warsaw, Poland. We used to have them everywhere. Open those up again with that \$20 million. Katie will be all right without it.

KING: And keep Schieffer?

ROONEY: Keep Schieffer, of course. (CNN LARRY KING LIVE Interview with Andy Rooney, January 6, 2006)

У проведеному дослідженні англомовного інтерв’ю (CNN LARRY KING LIVE) ми констатували той факт, що стилістично знижену лексику вживала обмежена кількість мовців, що обумовлено високим соціальним статусом мовців, офіційністю спілкування та тематикою інтерв’ю.

Література:

1. Говорун Т. В. Психічні та поведінкові розлади: гендерний аспект // Журнал практикуючого психолога. – 2002. – № 8. – С. 86-96.
2. Дмитрієва М. М. Особливості оцінної лексики у гендерному аспекті // Проблеми зіставної семантики. – 2001. – Вип. 5. – С. 135-139.
3. Лапшина М. Н. Семантическая эволюция английского слова. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 1998. – 125 с.
4. Эмирсуинова Г. И. Языковой сексизм как проявление властных отношений // Функциональная лингвистика. Язык. Человек. Власть. – Симферополь: CLC. – 2001. – С. 303-305.
5. August E. R. Real Men Don't: Anti-Male Bias in English // Exploring Language. – Harper Collins College Publishers, 1995. – P. 396-406.
6. Bolinger D. Language. – The Loaded Weapon: The Use and Abuse of Language Today. – L.: Longman, 1984. – 214 p.
7. James D. Gender-Linked Derogatory Terms and their Use by Women and Men // American Speech. – 1998. – Vol. 73. – № 4. – P. 399-420.
8. Risch B. Women's Derogatory Words: That's Right, Dirty Words // Language in Society. – 1987. – Vol. 16. – № 3. – P. 353-358.